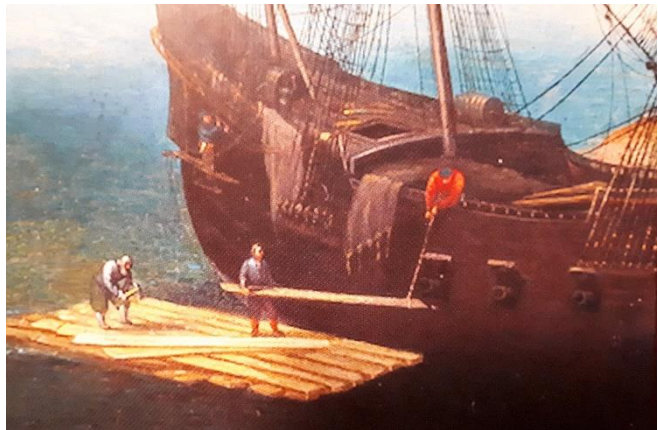

Houtzaagmolen De Jager

Wat vliegt de tijd. Het is december en het einde van een bijzonder jaar 2021 is aanstaande. Een jaar om terug te kijken op veelal erg leuke dingen rondom onze molen. Daar gaan we de volgende dorpskrant meer aandacht aan besteden. Nu eerst over de afgelopen weken en nog een korte aanvulling op ons stukje in de vorige dorpskrant. Daar vertelden we over de mosterdpotten die al eeuwenlang in gebruik zijn. Jan vond in een boek bijgaand plaatje, wat illustreert hoe een schip wordt geladen met gezaagd hout. Deze methodiek – met mosterdpotten – dateert al van de 15^e en 16^e eeuw!

Verderop in dit verhaal kunt u lezen welke gereedschappen nog meer erg belangrijk zijn op een houtzaagmolen en we vertellen over ons nieuwe naambord. Allereerst nog even een foto die we ontvingen uit Wormerveer. Een gezin had een tijdje terug een bestelling gedaan van een tafel en twee banken en zie het resultaat op de foto, prachtig! Lourens heeft weer een puik stukje werk afgeleverd.

Het zaagwerk op de molen gaat door, maar de maand november deed niet waar die normaliter goed in is: het leveren van veel wind op de zaterdagen. Het ging op en af en ook tijdens

molendag Súdwest-Fryslân – altijd op de laatste zondag van november – bleef de wind uit. We ontvingen nog wel enkele molenaars van elders, maar het tonen van een werkende houtzaagmolen ging helaas niet. Wie weet volgend jaar weer of natuurlijk de zaterdagen van december. We gaan het zien.

Nieuw bord De Jager

Al sinds oktober is het oude schilderij met daarop de jager afgebeeld en geschreven van de molenromp verdwenen. Het bord was nodig toe aan onderhoud. Bij het beoordelen van het bord bleek een deel van de lijst verrot en ook de plaat zelf was niet al te goed meer (zie 1^e foto hieronder). Het besluit voor een nieuw bord was al gauw gemaakt. Maar dan volgt de vraag: hoe dan, opnieuw een schilderij of iets anders? Het bord opnieuw schilderen zou een hele klus betekenen. Het oude schilderij is in maart 1990 geschilderd door H. Kooij uit Woudsend en in maart 2010 nog eens door hem overgeschilderd, zo valt er aan de achterzijde van het oude schilderij te lezen. Het oude schilderij krijgt een plekje op de zolder van de werkplaats.

Het nieuwe bord is van kunststof en er is gekozen voor een sticker in plaats van het beschilderen. Marc heeft dit via Brinksma Reclamewerk uit Sint Nicolaasga geregeld. Dat bedrijf heeft de sticker bijna gesponsord, dus dat verdient lof! Lourens heeft een prachtige, eigen gemaakte lijst van robinia hout gemaakt en geverfd en toen was het bord klaar. Dan de ophanging nog, want dat is zo eenvoudig nog niet. Siebolt zorgde voor de benodigde lange draadeinden en overige materialen. Nadat dat allemaal binnen was, kon het bord worden geplaatst op de noordoostzijde van de molenromp. Vanuit de kap werd het bord naar boven getrokken en goed begeleid door Marc vanaf de ladder. En nu staat het bord er daadwerkelijk bij te schitteren!

Gereedschappen: koevoeten, hefbomen en kantelhaken

Ruim tweeduizend jaar geleden leefde er in Griekenland een natuurkundig genie: Archimedes. Die beschreef toen al mechanische wetten. “Eureka” riep hij, in het bad zittend de opwaartse kracht van voorwerpen in water: gewicht verplaatst water = opwaartse kracht. Schepen drijven en onze gewaterde stammen krijgen we in het water gemakkelijk bij de molen.

Nog een uitspraak van hem: “geef mij een vast punt in de ruimte en ik zet de aarde in beweging”. Deze wet van de hefboom snijdt vandaag de dag nog steeds hout. De werking van de hefboom: een grote beweging die een kleine beweging teweegbrengt, een kleine kracht die een grote kracht voortbrengt. Bijvoorbeeld: een meter omlaag met 50 kg gewicht van een van ons resulteert in 1 centimeter omhoog van een boom van 5000 kg; 100 cm tegen 1 centimeter. Ongemerkt gebruiken we die hefbomen in ons dagelijks leven ook, zoals raamuitzetters, sinaasappelpersen, breekijzers, spijkertrekkers, nijptangen, etc. En op de molen is het een van de belangrijkste wetten die we toepassen bij het werken met zwaar hout.

Koevoeten, kantelhaken, hefbomen: we kunnen niet zonder. De koevoet bij het heffen van een stam (om een ketting er omheen te leggen) of het nauwkeurig plaatsen van de stam op de slee ten opzichte van de zagen (wandelen) en eventueel nog om grote spijkers te trekken. Ook wordt de koevoet of een stok gebruikt bij de ondersteuning van het laatste zwevende eind van de stam bij het zagen (vanwege de oversteek). De kantelhaken voor het omrollen van de stam. De hefbomen die we vaak gebruiken bij het te water laten van stammen vanaf de loskade zijn gemaakt door Freek met essen kwartiersgezaagde stok en een slimme ijzeren voet met een opgelast sliprandje.

En bij het omgaan met die stammen gaan de bezoekers niet weg voor het eind, want het blijkt spectaculair voor jong en oud. Geen beter onderwijs dan aanschouwelijk onderwijs, ook voor deze eeuwenoude kennis. Neem gerust uw kinderen mee en kijk met hen in uw huishouden naar deze wetten van Archimedes.

Het gebruik van de kantelhaak.

Het gebruik van de koevoet (links) en de hefboom (rechts).

Een stok ter ondersteuning van het laatste stukje zagen. Het uitgeperste vocht is ook goed zichtbaar.

Nu op naar de laatste zaterdagen van dit jaar. De laatste zaterdag valt dit jaar op 1^e Kerstdag en de eerste zaterdag van 2022 op Nieuwjaarsdag. Beide zaterdagen is de molen gesloten, maar hoogstwaarschijnlijk zijn we wel geopend op de vrijdagen ervoor.

Tot ziens op de molen!

Jan en Arjan